

YAKIN DOĞU ÜNİVERSİTESİ

FEN- EDEBİYAT FAKÜLTESİ

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI BÖLÜMÜ

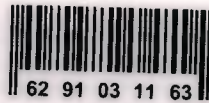
MEZUNİYET ÇALIŞMASI

ZONGULDAK KÜLTÜRÜ

HAZIRLAYAN: BÜLENT UYAR

4 – B 970515

DANIŞMAN: DOÇ. DR. BÜLENT YORULMAZ

Kıbrıs 2001

İçindekiler

Sayfa No

Giriş:

Atatürk'ün Zonguldak ili ile ilgili sözleri 1

1. Bölüm

ZONGULDAK İLİNİN TARİHİ DURUMU..... 2- 4

a) Adı Nereden geliyor?.....2

b) Uzun Mehmet ve Taşkömürünün bulunuşu..... 2- 3

c) Taşkömürünün çıkarılmaya başlanması.....3

Ç) Zonguldak'ın işgali ve kurtuluşu.....3- 4

2. Bölüm

İLİMİZİN COĞRAFI DURUMU VE ZENGİNLİK KAYNAKLARI.....4- 11

a) İlimizin yeri.....4

b) İlimizin yüzey şekilleri(Dağları, Ovaları, Kıyıları).....4- 6

c) İlimizin akarsuları.....6

Ç) İlimizin iklim ve bitki örtüsü.....6- 7

d) İlimizdeki ürünler.....7

e) İlimizde ekonomi.....7- 8

f)İlimizdeki fabrikalar.....8

g)Kömürün oluşumu.....8- 9

ğ)Diğer maden kaynakları.....9

h) İnşaat malzemeleri üretimi yönünden Zonguldak.....9- 10

ı)Enerji kaynakları.....10

i)Gıda endüstrisi.....10- 11

3. Bölüm

ZONGULDAK İLİ HAKKINDA GENEL BİLGİLER.....11- 17

a) İlimizde yönetim.....11

b) Eğitim, sağlık ve spor hizmetleri.....11- 14

c) İlin nüfus durumu.....14

Ç) Zonguldak ilinin ilçeleri.....14- 17

1. Alaplı.....15

2. Çaycuma.....15- 16

3. Devrek.....16

4. Gökçebey.....16

5. Karadeniz Ereğli.....16

4. Bölüm

ZONGULDAK İLİNİN TARİHİ VE TURİSTİK YERLERİ.....17- 22

a) Tarihi eserler.....17- 20

b) Turistik yerler.....20- 22

5. Bölüm

ULAŞTIRMA İSTATİSTİKLERİ VE İLÇELERE GÖRE GAYRİSAFİ MİLLİ HASILA'NIN

DAĞILIŞI.....22

6. Bölüm

ZONGULDAK İLİNİN MİLLİ KÜLTÜR DEĞERLERİ.....23- 25

a) Folklor.....23

b) Yöresel el sanatları.....23

c) Türküler, maniler.....24

Ç) Yöresel mutfak.....24- 25

Çizelge ve şekiller listesi

<u>Şekil</u>	<u>Sayfa No</u>
<i>Zonguldak Sahillerinden bir görünüş</i>	5
<i>Zonguldak ilinden bir akarsu görünümü</i>	6
<i>Zonguldak ilinde Ata Sporumuz Güreş</i>	13
<i>Zonguldak'ın harita görünümü</i>	14
<i>Zonguldak ilinin Alaplı ilçesinden bir görünüş</i>	15
<i>Zonguldak'ta bulunan camilerden bir görünüm</i>	17
<i>Tarihi Sütun Başı</i>	18
<i>Halilpaşa Konağı</i>	19
<i>Madenci Anıtı</i>	19
<i>Akçakoca Sahillerinden bir görünüm</i>	20
<i>Zonguldak'ta bulunan mağaralardan bir kesit</i>	21
<i>Zonguldak yöresinde halk oyunları oynayan kızlar</i>	23
<i>Yöresel yemekler</i>	24

Önsöz

Bu mezuniyet çalışmasını hazırlarken amacım her kesimden insanımıza başvurabilecekleri ve bizim yöremizi tanımaları için bir çalışma, bir kaynak sunabilmektir. Geçmiş kültürlerin izini taşıyan Zonguldak, tarih boyu büyük medeniyetlerin beşiği olmuş, uygarlıkların geçişinde de medeniyet köprüsü görevini yapmış ve bir çok kültür de bu yöreden geçerken izler bırakmıştır.

Zonguldak ile ilgili mezuniyet çalışması hazırlamak beni çok mutlu etti. Ben bu çalışmayı hazırlarken çok büyük titizlikle hareket ettiğim kanısındayım. Ne var ki her insan herşeyi dört dörtlük yapamayabilir. Bu yüzden siz büyüklerimizin hoşgörüsüne sığınıyorum.

Bu çalışmayı hazırlarken bana bütün yönleri ile yardımcı olan Yard. Doç. Dr. Oğuz Karakartal, Araştırma Görevlisi İlkbal Sezer'e teşekkürü bir borç bilirim. Ayrıca sayın Dekanımız Doç Dr. Bülent Yorulmaz dört yıl boyunca benim gibi Türkiye'den gelen öğrencilere derslerinde başarılı olmaları açısından tüm özverisi ve sıcak kanlılığıyla hareket edip bizleri bilinçlendirdiği için kendisine sonsuz saygılarımı sunar hayatında başarı ve mutluluklar dilerim.

Saygılarımla
Bülent UYAR

Zonguldak'a ayak basan Ulu Önder Ataürk şehir ile ilgili olarak şu sözleri söylemiştir. "ZONGULDAK'IN DERİN TOPRAKLARI ALTINDAKİ SERVETİ MADENİYLE NE KADAR KIYMETLİ İSE BİZİM NAZARIMIZDA ZONGULDAK'TA O KADAR KIYMETLİ BİR VİLAYETİMİZDİR."

I.BÖLÜM

ZONGULDAK İLİNİN TARİHİ DURUMU

a)Zonguldak adı nereden geliyor?

1829 yılında kömürüm bulunuşu ve 1848 yılından sonra da işletilmeye başlamasıyla Zonguldak ve yöresi yerleşim yeri haline gelmiştir. O tarihlerde bataklık ve sazlık halinde bulunan bu yerde sivri sineklerin barındığı ve zamanla buralara yerleşmeye başlayan insanlarda da sıtma hastalığı görüldüğü bilinmektedir. Sıtma hastalığının belirtilerinden olan titreme, zonklama sonucu “Zonklatan Yer” olarak halk arasında söylene gelen bu yerin adı zamanla “Zıngalık, Zongalık” ve daha sonra da Zonguldak olarak söylenmiştir.

b)Uzun Mehmet ve taşkömürünün bulunuşu:

Uzun Mehmet Zonguldak ilinin Ereğli ilçesine bağlı Kestaneci köyündendir. Mehmet akıllı, zeki bir köylü çocuğudur. Askerliğini yaptıktan sonra köyüne geldiğinde çalışmaya başlar. Bir yaz buğdayını öğütmek için değirmene gider. Dere kenarında dolaşırken tahta ve çakıl yığınları arasında torbasında her zaman taşıdığı ve askerden örnek olarak aldığı siyah kömür taşlarına benzeyen taşlar görür. Birtanesini yerden alır, inceler torbasındaki ile karşılaştırır, tıpatıp aynı olduğunu görür ve bu durum üzerine Uzun Mehmet sevincinden “Buldum buldum, vallahi buldum, billahi buldum” diye bağırır. Değirmende sıra bekleyen diğer köylüler dışarı çıkarak Uzun Mehmet’e sorarlar, “Ne buldun Mehmet?” Uzun Mehmet ne bulduğunu şimdilik kimseye söylemez. Bu nedenle de yanındakilere hiç geçenlerde keseri kaybetmişim onu buldum diye cevap verir. Köylüler yanından ayrılırlar. Uzun Mehmet sevincinden deliye döner. Değirmendeki buğdayını bırakarak evine koşar, ozağı yakar, dere kenarında topladığı siyah taşları ateşe atar. Taşlar az sonra yanar ve çok ısı verirler. Uzun Mehmet’in bulduğu gerçekten savaş gemilerinde yakılan ve İngiltere’den çok büyük masraflarla sağlanan maden kömürüdür.

Ertesi gün Uzun Mehmet elinde kazması ile dere boyunda dolaşmaya başlar. Siyah taşların bir yamaçta uçlarını bulur. Büyük bir sevinçle kazmasını siyah taşlara indirir. Bu mutlu gün 8 Kısım 1829’dur. Bu mutlu günün anısına her yıl ilimizde Uzun Mehmet anma günleri ve şenlikler düzenlenir.

Zonguldak yöresinde yeraltında gömülü bulunan bu çok değerli madenin yeryüzüne çıkarılması ile ülkemiz ekonomisinde yeni bir dönem başlamıştır. Başka ülkeler verdiğimiz dövizler artık başka alanlarda kullanılacak ve Anadolu’nun kuzeybatısında binlerce insanın ekmek kapısı olan yeni bir şehir doğacaktır. Kömürle birlikte ortaya çıkan bu şehir ise Zonguldak’tır.

Ne yazık ki Uzun Mehmet’in mutluluğu uzun sürmedi. Çünkü, kömürün onun tarafında bulunuşunu çekemeyenler vardı. Bunlardan biri Uzun Mehmet’i

İstanbul'da öldürtür. Uzun Mehmet kömürü buluşunu canı ile ödemiş ama ülkemizi de büyük bir hazineye kavuşturmuştur. Anısı yaşıyor ve yaşatılacaktır.

c) Taşkömürünün çıkarılmaya başlanması:

1829 yılında taşkömürü bulunduktan sonra 1848 yılına kadar çeşitli nedenlerle işletmeye açılamamıştır.

25 Haziran 1844 tarihinde Padişah Abdülmecid Eser-i Cedid isimli vapurla Midilli adasına kadar uzanan bir geziye çıkmıştır. Buhar gücüyle giden bu gemiyi çok beğenmiş ve bütün gemilerimizin buharlı olması yolunda ilgililere emir vermiştir.

Böylece tekrar ortaya çıkan kömür sorunu yeniden ele alınmış ve yirmi yıl önce taşkömürü bulunan Ereğli yöresinde bir inceleme yapılarak Amasra'dan Ereğli'ye kadar olan alanın vakfedilmesine (bu havzadaki kömürlerin vakıf malı olmasına ve gelirlerinin vakıf eserlerine harcanmasına) karar verilmiştir.

Bu çalışmalardan sonra 1848 yılında Ereğli Havzası Kömürleri çıkarılmaya başlanmıştır. Ereğli – Zonguldak kömür havzasında, maden kömürü üretimine 1848 yılında başlanmıştır. Üretimle birlikte havza, donanmanın ihtiyacını karşılamak ve "Hazine-i Hassa" tarafında yönetilmek üzere, 30 bin Kuruş devlet vergisi mukabilinde Yahudi Galatalı Sarrafların kurduğu Kömür Kumpanyası'na kiraya verilmiştir.

Ç) Zonguldak'ın işgali ve kurtuluşu:

1915'te Osmanlı İmparatorluğu 1. Dünya savaşına katılınca kömür havzası tamamen Almanlar'a bırakıldı. Burada bir Alman Subayının başkanlığında "Savaş Kömür Merkezi Komitesi" kuruldu. Savaş boyunca Türk sularında bulunan müttefik gemilerinin ihtiyacı buradan karşılandı. Bunun üzerine Sovyetler Birliği kömür havzasını üretim yapamaz hale getirmek için kıyı şeridini Amasra'dan Ereğli'ye kadar tamamen top atışına tuttular. 1918- 22 yılları arasında ki mütareke ve Kurtuluş Savaşı günlerinde kömür üretim sahası siyasi çekişmeler ve çalkantılara sahneold. Üretim yavaşladı. İtilaf Devletleri'nin gözkoyduğu havzaya ilk elatan Fransızlar oldu ve 8 mart 1920'de güzel Zonguldak'ımızı işgal ettiler.

Şehirdeki yabancı ve Müslüman olamayan zenginler, işgalci Fransızlarla işbirliği yaparlarken, yerli halk bu durum karşısında direnişe geçti. İşgalden 23 gün sonra 1 nisan 1920'de İstanbul Hükümeti tarafından Zonguldak bağımsız Mutasarrıflık haline getirildi. Bu karar Fransızlar'ın Osmanlı Devleti'ne yaptığı baskı sonucunda alınmıştır. Bu dönemde Zonguldak, farklı görüş ve inançlara sahip insanların barındığı karışık bir şehir görüntüsü vermektedir. Mutasarrıf ve çevresindekiler İstanbul'da ki hiyanet çevrelerinin oluşturduğu hükümeti tutuyor; halk is, Ankara'da ihanet çevreleri ile işbirliği sonucu ülkemizi işgal edenlere karşı savaş açan ve ulusal bir hükümet kuran Atatürk'ü destekliyordu. Bu ara yerli bazı azınlık grupları da işgalci Fransızlardan yana çıkıyorlardı. Ankara'da kurulan yeni ulusal hükümet ve onun başında bulunan Mustafa Kemal'in kurtuluş çabalarına yardım elini uzatan halk, uzun ve sabırlı mücadeleleri sonucunda, 21

Haziran 1921'de Fransızlar'ı Zonguldak'tan çekilmek zorunda bırakmıştır. Fransızlar'ın çekilmesinden sonra Zonguldak'taki halk birlikleri Ankara'da kurtuluş mücadelesi veren birliklerle birleşti ve Milli Ordu'ya yardım kampanyaları açıldı.

II. BÖLÜM

İLİMİZİN COĞRAFI DURUMU VE ZENGİNLİK KAYNAKLARI

A)İlimizin yeri:

Zonguldak, doğuda Kastamonu, güneydoğuda Çankırı, güneyde Bolu, kuzeyde Karadeniz'in çevrelediği;41 derece ile 41 derece 48 dakika kuzey enlemleri, 31 derece 10 dakika ile 32 derece 50 dakika doğu boylamları arasında yeralan ve Türkiye'nin kuzeybatısında bulunan bir ildir.

B)İlimizin yeryüzü şekilleri (Dağları, Ovaları, Kıyıları):

Zonguldak'ın Batı Karadeniz'de bulunmuş olması nedeni ile dağları kıyıya paralel bir şekilde uzanmaktadır. Dağların ilin güneyinde bulunmuş olması ise İç Anadolu ile bağlantıyı güçleştirmektedir. Kıyıya yakın dağların yüksekliği pek fazla değildir. İlimizin dağları Karatepe(1517 metre), Keltepe(1796 metre), Bacaklıyaylatepe(1637 metre), Gökdirentepe(1128 metre), Keçikıranentepe(1619 metre), Kızıtaş(1486 metre) dir. Bunlar dışında Bartın'da Arıt Dağları, Karasu Dağları ve Aladağ; Kurucaşile'de, Demircitepe ve Kayabaşı tepeleri; Karabükte Çamlıktepe ve Yenice tepeleri; Safranbolu'da Panayırtepe, Sarıçiçek ve Bağlartepe; Ereğli'de Göztepe, Maltepe, Köstepe, Örencik ve Hacıhasan tepesi ve Soğanlıtepe; Çaycuma'da Velibaba dağları ve Balat dağları sayılabilecek önemli tepe ve dağlardır.

Zonguldak ilinde büyük ova ve yaylalar yoktur. Ancak yağışın yeterli ve her mevsimde meydana gelmesi ve arazinin fazla eğimli olması nedeniyle seller elverişili olan yerleri yarmıştır. İlimizde ki akarsuların oluşturduğu Filyos, Bartın ve Çaycuma ovaları yanında Avdan yaylası ve Uluyayla sayılabilecekler arasındadır.

Zonguldak ilinin sanayi yönünden Türkiye'nin dördüncü ili olması aynı zamanda geniş bir sahil şeridine sahip olmasıyla da ilgilidir. Yükleme ve boşaltma yönüyle yurt endüstrisine büyük katkıları olan önemli limanlara sahiptir. Zonguldak Limanı'nın yıllık ortalama kapasitesi iki milyon tondur. Bu nedenle de Zonguldak Limanı Mersin, Haydarpaşa, İskenderun limanlarından sonra gelir.

-Zonguldak Limanı:

510 metre uzunluğunda ki kömür rıhtımı üzerinde aynı anda üç gemiye yük verip alabilecek kapasitededir. Yükleme ve boşaltma tesislerinin herbiri saatte 500-600 ton kömür yükleyebilecek güce sahiptir.

Ayrıca 7 bin metre küp maden direği stokuna elverişli alan mevcuttur. Yük gemilerinin dışında Zonguldak Limanı yolcu gemilerine de açıktır.

-Ereğli Limanı:

600 metre uzunlupunda ki rıhtım üzerinde 5 bin tonluk bir gemiye saate 250 ton kömür yükleyebilecek kuruluşlar vardır. Ayrıca 7 bin ton kömür ve 40 bin metre küp maden direği stokuna elverişli alanı bunun dışında da 21 bin metrekare dolayında kapalı alan bulunmaktadır.

Zonguldak kıyıları deniz nakliyatının dışında ülke turizmine açık muhtelif plaj ve dinlenme tesisleriyle donatılmıştır:

Kurucasıle Tekkeönü ve Kapusuyu;

Bartın Çakras, Amasra, İnkum, Mogoda, Kızılıkum;

Çaycuma Filyos;

Zonguldak Türkali, Göbü, Uzunkum, Kapus, Çavuşazı ve Ereğli Palaj ve Dinlenme Tesisleri sayılabilecekler arasındadır.

Özellikle Bartın, Amasra ve İnkum ile Ereğli Plajları iç turizme devamlı açıktır.

-Bartın Limanı:

Bu liman Bartın Belediyesi'ne aittir. 200 metre boyunda ticari eşya yükleme rıhtımı vardır. Bartın deresinin denize döküldüğü yerde inş edilmiştir. 800 metrelik su kesimi bulan bir mendirik ile çevrilidir. Bu liman vasıtası ile Bartın Deresi'nin iç kısımlarına kadar 150- 200 tonluk gemiler girebilmekte, yük alıp boşaltabilmektedirler.

(Şekil 1) Zonguldak sahillerinden bir görünüş

C)İlimizin Akarsuları:

Bölge akarsu bakımından oldukça zengindir. Bunun nedeni, bölgenin yüksek yağış almasıdır. Akarsular kış ve ilkbaharda çok su getirirken yazın azalmaktadır. Bölgede bulunan akarsular bölge ekonomisi ve endüstri durumu gözönüne alınırsa yerterli düzeydedir.

Zongulda'ta başkaca dört akarsu vardır: Batı kesiminde yeralan Güülüç Suyu, Alaplı Irmağı ve Filyos'ta Karadeniz'e dökülen Yenice Irmağı ile yine Bartın'da Karadeniz'e dökülen Bartın Çayı başlıca akarsulardandır.

Bunların dışında Zonguldak ilinin tarım ve endütri alanında büyük ölçüde ihtiyacını karşılayan Devrek'te Devrek Çayı ve Çomaklar Deresi; Bartın'da Arıt Deresi; Eflani'de Taşçıdeğirmen Çayı; Kurucaşile'de Kapusuyu, Kavaklı ve Gölderesi akarsuları; Safranbolu'da Araç Çayı, Hızarsuyu, Mağarasuyu ve Kirpe Deresi; Ereğli'de Kanderesi, Kemerderesi, Kabasakal Deresi ve Niren Deresi; Karabük'te Soğanlı Deresi sayılabilecekler arasındadır.

(Şekil 2)Zonguldak ilinden bir akarsu görünümü.

C)İlimizin iklim ve bitki örtüsü:

Zonguldak ilinde genellikle her mevsim yağışlı ve yumuşak bir iklim görülür. Kıydan uzakta, iç kesimlerde iklim biraz daha sertleşir. Zonguldak ilinin bulunduğu kıyı şeridi üzerinde en soğuk ay ortalaması 6 derece, en sıcak ay ortalaması ise 21 derecedir. Yıllık yağış ortalaması Hava Gözlem Merkezi'nin bilgilerine göre 1258 mm dir.

Doğal bitki örtüsünü genellikle ormanlar meydana getirir. Bartın, Ulus, Devrek, Safranbolu ve Beycuma ormanları bilinen en önemli dağlık alanlardır. İlin her türlü orman ürününün yetişmesine elverişli bir toprak yapısı vardır. İlin topraklarının %31'i ormanlarla, %27'si ekili- dikili alanlarla, %27'si çayır ve otlaklarla, %15'i ürün vermeyen topraklarla örtülüdür.

Görüldüğü gibi Zonguldak ili sanayi, ticaret, turizm, ormancılık, balıkçılık, avcılık, sebzecilik ve tarımı bir arada bulunduran ender ve ilginç illerimizden birisidir.

Zonguldak ormanlarında genellikle çam, köknar, meşe, kayın, gürgen, çınar ve kestane ağaçları bulunmakta olup düzlüklerde kavak ve söğüt ağaçları vardır. Zonguldak'taki ekilebilir topraklarda genellikle tarım üretimi yapılır. Ayrıca Ereğli, Safranbolu ve Çaycuma ilçelerinde sebzecilik ve meyvecilik iç Pazar ihtiyacını karşılayabilecek durumdadır.

D)İlimizdeki ürünler:

Zonguldak ili, coğrafi yapısı ve iklimi gözönüne alındığında tarım yönünden iç ihtiyacı karşılayabilecek nitelikte tarım alanlarına sahiptir. 2.077.220 dönümlük ekilebilir ve dikilebilir arazisi vardır. Genellikle tarla, bağ, meyve, sebze, zeytinlik gibi kültür arazisi vardır. Yapılan incelemeler sonucu Zonguldak'ta ekilebilir arazinin %28'ini teşkil eden 242.850 hektar arazi kültür bitkilerinin ekimi için kullanılmaktadır.

Zonguldak ilinde sany bitkisi olarak; patates, keten, ayçiçeği, kuru soğan, kuru sarımsak, kavun ve karpuz ekilmektedir.

Hububat olarak; domatez, patlıcan, kabak, bamya, ıspanak, pırasa, biber, taze fasulye, lahanası, kara lahanası, karnıbahar, kereviz, havuç ekilmektedir.

Meyve olarak; elma, fındık, armut, erik, dut, ceviz, kestane, kiraz, şeftali, çilek, üzüm yetiştirilmektedir.

E)İlimizde ekonomi:

Zonguldak ilinin ekonomik durumunu belirleyen kömür, demir, çelik, çimento, kağıt ve orman ürünleridir. Demiryolu ve limanların yapılması, kömür üretiminin hızla artması, bu ilde değişik alanlarda üretim yapan ağır sanayi geniş bir işçi gereksinimi yarattığından başka illerden bu ile hızlı bir insan akımının doğmasına neden olmuştur. Anadolu'nun değişik yörelerinden binlerce işçi Zonguldak'a akın etmiş ve kentleşme hızlanmıştır.

Kömür üretiminin gelişimine paralel olarak özellikle Zonguldak ilçelerinde ağır sanayi de büyük bir gelişme göstermiştir. Bu gün Zonguldak ilinde ilçeleri ile birlikte 150 bin dolayında sanayi işçisinin bulunduğu bilinmektedir.

Ereğli ve Karabük Demir- Çelik Fabrikaları, Zonguldak Kömür İşletmeler, Çaycuma Seka Kağıt Fabrikası, Bartın Çimento Fabrikası, Bartın Kireç Fabrikası, Bartın Kağıt Torbaları Fabrikası, Filyos Ateş Tuğla Fabrikası ayrıca resmi kuruluşları ve özel kişilerin 50 dolayında irili ufaklı çeşitli dallarda üretim yapan fabrikalar da dikkate alındığında Zonguldak ilinin ekonomi, sanayi, ticaret ve ulaşım bakımından Türkiye'nin etkin merkezlerinden biri olduğu anlaşılır.

Yine kömürü hammadde olarak kullanılan ve Cates diye bilinen Çatal Ağzı Termik Elektrik Santrali Türkiye enerji üretimine büyük ölçüde katkı sağlamaktadır. Türkiye’de taş kömürü üretilen tek il Zonguldak’tır.

F)İlimizdeki fabrikalar:

Türkiye’nin tek taş kömürü üreten ili olan Zonguldak, aynı zamanda ağır sanayinin de bel kemiğini teşkil eden iki tane Demir- Çelik Fabrikası’nı bünyesinde bulundurmaktadır. Bunlardan biri Karabük Demir Çelik, diğeri ise Ereğli Demir Çelik Fabrikalarıdır. Bu büyük fabrikaların dışında Çaycuma Seka Kağıt Fabrikası, Sümerbank Ateş Tuğla Fabrikası, Devrek Devlet Kereste Fabrikası, Yenice Orman Kereste Fabrikası Zonguldak ili içerisinde sayılabilecek ve ülkemiz ekonomisine büyük katkısı bulunan fabrikalardır.

G)Kömürün oluşumu:

1-Taşıma Yolu İle Oluşum:

Bu şekilde oluşan kömürleri iki bölümde inceleyebiliriz;

a)Bitkisel artıklar çökelme alanlarına çeşitli tortul maddeler ile birlikte taşınırlar. Akarsuların taşıma gücüne bağlı olarak iri taneler kıyıya uzak yerlerde çökerek kömürleşirler.

b)Otokton(yerli oluşum) veya Allohton(taşıma yolu ile oluşum) olataak meydana gelmiş kömürler dere, nehir ve sellerle taşınp çökerek ikinci tip Allohton kömür yataklarını meydana getirirler.

Allohton kömürler çok kalın kum tabakalar içerisinde ince ve pis kömürler halindedirler.

2-Yerli Oluşum:

Allohton kömürleşme olayı kalın ve geniş yayımlı kömürlerin oluşumlarını izah edememektedir. Bu kömürler yerli olarak meydana gelmektedir.

Bu günkü torbalıklara benzeyen dipleri hareketli göllerde büyüüp gelişen bitkisel ortamlar bu tür kömür yataklarını meydana getirirler. Çökelme ortamındaki su bitkisel birikimlerinin hava ile ilişkisini keser. Bu şekilde başlayan kömürleşmenin ilerleyebilmesi için bu birikimlerinin inorganik bir tabaka ile örtülmesi gerekir. Asıl torbalaşma olayı bundan sonra başlar. Zaman içerisindeki olgunlaşma miktarına göre muhtelif cinslerdeki kömürler meydana gelir. Otokton kömür tabakalarının tabanlarında kök fosilleri, kömür içerisinde ise dik gövdeler sık görülen maddelerdendir.

-Kömürleşmede rol oynayan faktörler:

1-Isı; Kömürleşme sırasında ısının 1 derece artması kömürleşme sırasında meydana gelen kimyasal olayların hızı iki misline çıkar.

2-Basınç; Basınç ve Metamorfizma kömürleşmeyi artırır ve hızlandırır.

3-Zaman; Zaman kömürleşmede sanıldığı kadar önemli değildir.

-Kömürlerin Evrimi:

Kömürleşme ilerledikçe kömürler de şu değişiklikler meydana gelir:

- 1-Uçucu maddeler azalır,
- 2-Su miktarı azalır,
- 3-Koklaşma özelliği kazanır,
- 4-Renk koyulaşır, parlaklık ve yansıtma özelliği kazanır.

Yurdumuzda taş kömürü yatakları yalnızca Kuzeybatı Anadolu'da Ereğli-Kastamonu arasındaki alanda 1,5 milyar tondan fazla taşkömürü vardır. Bu alanda 130 yıldan bu yana taş kömürü üretimi yapılmaktadır.

Ğ)Diğer maden yatakları:

a)Linyit:

Zonguldak ilinde rezervleri ve analizleri bilinmeyen linyit yatakları mevcuttur. Zonguldak, Çamalı, Ereğli, Davutlar çevresi, Bartın Havzası, Kavlak ve Zurnacı'da bulunan bu maden yatakları halen işletilmemektedir.

b)Manganez:

Ereğli'nin doğusundan batıya doğru uzanan 40 km'lik alan içerisinde manganez bulunmaktadır. Bunlar Güllünç Irmağı ve Kızılderesi Vadisi'dedir. Çıkarımı kolay olmayan bu maden yatağının rezervleri hakkında bilgi yoktur. Özel teşebbüs tarafından işletilen tenörleri %35- 45 çevresindedir.

Bir diğer manganez madeni de Topkirazlar(Ramazan Köy) yakınındadır. %42- 48 tenörlü olan cevher yüzeyden 40 metre derinliktedir. Rezerv miktarı 200 bin ton tahmin edilen madende %8'i Silisyum, %2 Demir bulunmaktadır.

Kepez köyü çevresindeki %50 tenörlü manganez 50 bin ton rezervlidir. Bölgedeki manganez madeni geçmiş yıllarda ihrac edilmekteydi. Ancak Ereğli Demir- Çelik Fabrikası'nın faaliyete geçmesi ile bölgede elde edilen manganeszin tüketimi imkanı doğmaktadır.

Merkez ilçe Hayat köyünde de 1 milyon 400 bin ton kadar seret, 1 milyon ton kadar da yumuşak boksit bulunmaktadır.

H)İnşaat malzemeleri üretimi yönünden Zonguldak:

a)Taş: *Hemen hemen zonguldak'ın her yerinde bolca bulunmaktadır.*

b)Kum, Çakıl: *Son zamanlara kadar kum ve çakıl ihtiyacı deniz sahillerinden sağlanıyordu. 1978 yılında Devrek- Zonguldak yolu üzerinde Filyos Irmağı kenarında kurulan Dokap Fabrikası'nın çakıl ve kum üretimine geçmesinden sonra bu alandaki güçlükler büyük ölçüde azalmıştır.*

c)Kireç: Zonguldak'ta kireç elde edebilmek için bol kalker yatakları bulunmaktadır. Hemen hemen her ilçede basit kireç ocakları vardır. Yerli kalkerleri işleyerek ürettiği üstün nitelikli kirecin dış satımı ile büyük ölçüde döviz de sağlar. Özellikle Afrika ve Güney Afrika ülkelerine dış satım yapılmaktadır.

Ç)Çimento: İldeki çimento ihtiyacı, Bartın'da inşaatına 1959 yılında başlanan 10 Kasım 1962 tarihinde üretime başlayan Bartın Çimento Fabrikası'ınca karşılanmaktadır. Son yıllara kadar özellikle Karadeniz kıyısında bulunan komşu ülkelere çimento satışından önemli ölçüde döviz sağlanıyordu. Son yıllardaki hızlı konutlaşma bunu etkilemiş, istenilen döviz sağlanamamıştır. Fabrika üretimi için gerekli hammaddeler kalker, kömür, alçı ve demir curufu çevreden sağlanmaktadır. Kalker Bartın Boğaz'ı yolunda ki kalker ocaklarından, maden köürü Zonguldak'tan, curuf ise Karabük'ten sağlanmaktadır.

d)Tuğla: Özellikle Bartın'da kurulan Işıklar Tuğla, Filyos Ateş Tuğla Fabrikası gibi modern fabrikalar geniş üretim ve dış satım olanaklarına sahiptir. Tuğla üretimi için gerekli hammadde olan toprak ilimizde bolca bulunmaktadır.

e)Kiremit: Zonguldak ilinde toplam 10 dolayında kiremit üreten fabrika ve imalâthane bulunmaktadır. Özellikle Çaycuma ve Devrek ilçelerinde daha çok kiremit üretilmektedir. Kiremit yapımında kullanılan toprak çevreden sağlanır.

f)Kereste: Zonguldak, ülkemizin orman alanlarının içinde bulunan bir ilimizdir. O nedenle Zonguldak'ta bolca kereste bulunmaktadır. Türkiye'nin zengin ormanlarının %5'i ilimizde bulunmaktadır. Orman ürünlerini değerlendiren ilimizde bir çok kereste fabrikası vardır. İlimizdeki başlıca kereste fabrikaları şunlardır: Devrek Kereste Fabrikası, Bartın Boğaz Kereste Fabrikası, Yenice Kereste Fabrikası.

1)Enerji Kaynakları:

Türkiye'nin en büyük termik elektrik santrallerinin biri İstanbul'da, bir de Zonguldak'ta(Çatalağzı ÇATES) kurulmuştur. Endüstri santrallerinin güç bakımından en büyüğü ise 20 bin kw'la Karabük'te bulunmaktadır.

Zonguldak, Türkiye Eterkonektif sistemine(toplama dağıtma) bağlıdır. Bu sistemde elektrik enerjisi belli bir yere toplanır. Merkezden yurdumuzun çeşitli bölgelerine elektrik dağıtılır. Elektrik santrallerinin bağlı olduğu bu sistemde santrallerden biri arızalanınca diğerlerinin o görevini siteme bağlı başka santral yapar. Bunun sonucu enerji yokluğu çekilmez.

İ)Gıda Endüstrisi:

Zonguldak ilinde gıda endüstrisinin bisküvi, konserve, yağ ve un fabrikaları dallarında yoğunluk gösterdiği bilinmektedir. Ereğli'de Türkiye ölçüsünde üretim ve dapıtım yapan konserve fabrikaları bulunmaktadır. Ayrıca, ayçiçek yağı fabrikası ile Bartın Gürgenpınarı köyünde Avrupa'ya da dış satım satım yapabilen bir salyangoz konserve fabrikası bulunmaktadır.

*Zonguldak ilinde gıda endüstrisi alanında üretim yapan fabrikalar şunlardır:
Azim Konserve Fabrikası,
Yağ İmalathaneleri(Çaycuma, Devrek),
Bisküvi Yapım Evleri(Safranbolu),
Elmas Un Fabrikası,
Devrek Un Fabrikası.*

III. BÖLÜM

ZONGULDAK İLİ HAKKINDA GENEL BİLGİLER

A)İlimizde Yönetim:

Batı Karadeniz bölgesinde bir deniz kenarı kenti olan Zonguldak Cumhuriyet dönemine kadar önemli bir yerleşme merkezi durumuna gelememiştir. Uzun Mehmet'in 1829 yılında bölgede taş kömürünü bulması, Osamanlı Hükümeti'nin bölgeye ilgi göstermesinde etkili olmuş ise de, asıl gelişmesi Cumhuriyet'in kurulması ile başlatılmıştır. 1 Eylül 1899'da ilçe merkezi olarak Zonguldak adını almış ve aynı tarihte belediye örgütü kurulmuştur. 1 Nisan 1924 tarihinde il olmuştur. Cumhuriyet'ten sonra ilk il olan Zonguldak'tır.

1940 yılında Ereğli Kömürleri İşletmesi oluşunca Türkiye'nin en önemli bir yerleşim merkezi, çok önemli kömür ve enerji merkezi halini almıştır. İl nüfusu endüstriyel gelişime paralel olarak artmış ve şehir tümüyle modern konutlar ve endüstri kurumları ile donanmıştır. Batı Karadeniz Dağları'nın bu alan içinde yer alması nüfusun yerleşme alanlarının dağınık olmasına yol açmıştır. İl biri merkez olmak üzere 10 ilçe, 16 bucak, 776 köy ve 2823 yerleşme mahalinden meydana gelmiştir. İl sınırları içinde 19 belediye örgütü bulunmaktadır. Bunlardan biri Zonguldak merkezde, 9 belediye ilçelerde, 9 belediye de bucak ve köylerde.

B)Eğitim, Sağlık ve Spor Hizmetleri:

Zonguldak eğitim öğretim yönünden diğer illerimize göre daha ileri durumdadır. Zonguldak'ta okuma yazma bilenlerin oranı Türkiye'nin genel okuma yazma bilenlerin oranından daha yüksektir. Örneğin, Türkiye'de her 100 kişiden 67 kişinin okuma yazma bilmesine karşın Zonguldak'ta her yüz kişiden 78'i okuma yazma bilmektedir. 1981 yılında Türkiye ölçüsünde, Atatürk'ün doğumunun 100. yılı nedeniyle başlatılan okuma yazma seferberliğine ilimiz düzeyinde yaklaşık 140 bin kişi katılmış olup bunlardan 64 bin kişisi okur yazarlık belgesi almıştır. İlimizde eğitim; okul öncesi ilköğretim, orta öğretim, yüksek öğretim ve yaygın eğitim olarak yer almaktadır.

-İlimizde spor:

Zonguldak'ta spor çalışmaları Beden Terbiyesi Bölge Başkanlığı tarafından yürütülmektedir. Bu alandaki etkinlikler başlıca beş yönde görülmektedir.

Kurumlar düzeyinde, kulüp etkinlikleri, okul etkinlikleri, Türkiye düzeyinde etkinlikler ve iller arasında ki etkinliklerdir.

1939 yılında inşa edilen Zonguldak Şehir Stadyumu her geçen gün gelişerek bu günkü şeklini almıştır. Zonguldaklı spor severlerin ihtiyaçlarını karşılayabilecek düzeydedir. Yaklaşık 20 bin dolayında izleyici aynı anda buradan yararlanabilmektedir. Sahanın koşu pisti Türkiye'nin sayılı koşu pistlerinden biridir. İlimizde her derecede okul spora yönelik çalışmalarında satadyumdan yararlanabilmektedir.

1964 yılında faaliyet geçen ve 1250 kişi alabilen bir kapalı spor salonu bulunmaktadır. İlimizdeki tüm kulüplerin ve okulların basketbol, voleybol, atletizm, hentbol, masa tenisi, güreş, karate ve benzeri spora yönelik çalışmalar burada yürütülebilmektedir.

Zonguldak bölgesinde profesyonel ve amatör düzeyde futbol, atletizm, basketbol, boks, güreş, halter, atıcılık, avcılık, teniz, judo, kürek, yüzme, voleybol, masa tenisi, yelken ve cimnastik dallarından etkinlik gösteren çok sayıda kulüp bulunmaktadır. Özellikle Zonguldak Spor futbol takımının Türkiye ligi üzerinde etkin bir gücü ve övgüye değer başarıları bulunmaktadır. İlimizde ulusal ve uluslararası üne sahip ve değişik alanlarda pek çok sporcu bulunmaktadır.

İlk ve orta dereceli okullar arası atletizm, basketbol, voleybol, tenis, masa tenisi, güreş, hentbol, futbol ve halter dallarında etkin çalışmalar bulunmaktadır. Milli Eğitim Müdürlüğü Lig Heyeti ile Bölge Başkanlığı arasındaki iş birliği uyarınca bu tür karşılaşmalar yapılmaktadır. Grup ve Türkiye birinciliklerinde ilimiz öğrencileri büyük ölçüde başarılar göstermektedir.

-İlimizde sağlık:

Zonguldak, işçi nüfusunun yoğun olduğu bir ildir. Bu nedenle ilimizde diğer illerden farklı olarak pek çok sağlık kuruluşu hizmet vermektedir. Kömürün ekonomik değeri yanında insan sağlığı üzerinde büyük ölçüde olumsuz etkileri bulunmaktadır. Özellikle kömür üretimini yürüten işçiler çok çeşitli hastalıklarla karşı karşıyadır. Zonguldak'ta kömür tozundan oluşan yaygın bir "meslek hastalığı" olduğu bilinmektedir. Bu nedenle Zonguldak'ta yaşayanların ve özellikle kömür üreten işçilerin sağlığı ile devlet yakından ilgilenmektedir. Bu amaçla Zonguldak'ta hastane, doktor, eczacı, hemşire ve diğer sağlık elemanları ve kuruluşlarında büyük artış görülmektedir. Doktor başına düzen hasta sayısı diğer illere gözer daha azdır. Zonguldakta'ki hastane, doktor, hemşire ve yatak sayısı yine diğer illere göre daha yüksektir. Örneğin Zonguldak'ta 200 dolayında uzman doktor, 70 dolayında pratisyen, 200 dolayında diş hekimi, 500 dolayında hemşire, 300 dolayında ebe ve 150 dolayında sağlık teknisyeni görevini yürütmektedir. İlimizdeki 15 hastanede 1600 dolayında yatak bulunmaktadır. Yukarıda sıralanan sayılar dikkatele incelendiğinde ilimizin sağlık durumu ve görevlisi bakımından diğer illere göre daha iyi olanaklara sahip olduğu kolaylıkla görülebilmektedir.

-Spor tesisleri:

Merkez:

**Şehir Stadyumu,
Kapalı salon,
Fener Tenis Kortu,
Fener Futbol Sahası,
Kilimli İsmail Hakkı Güngör Spor Salonu,
Üzülmez Futbol Sahası,
Üzülmez Teniz Kortu.**

Alaplı:

**Spor salonu,
Futbol sahası.**

Çaycuma:

**Futbol sahası,
Spor salonu**

Devrek:

**Futbol sahası,
Spor salonu,
Yağlı güreş sahası.**

Gökçebey:

**Futbol sahası,
Güreş sahası,
Teniz kortu,
Yüzme havuzu.**

Karadeniz Ereğli:

**Erdemir Stadı,
Ereğli Yelken Klübü Tesisleri,
Beyçayır Spor Stadı,
Yüzme havuzu,
Spor salonu,
Futbol sahası,
Kapalı salon,
Teniz Kortu,
Güreş sahası.**

(Şekil: 3) Zonguldak ilinde Ata Sporumuz güreş

C)İlin Nüfus Durumu:

Cumhuriyet'in ilanından sonra Türkiye'nin karşılaştığı önemli ihtiyaçlardan biri de ülkemizde yaşayan nüfusun sayısının sosyal ve ekonomik niteliklerinin bilinmesi olmuştur. Bu nedenle ilki 1927 yılında olmak üzere 1935 yılından itibaren her 5 yılda bir genel nüfus sayımları yapılmıştır. 1927 yılında Zonguldak'ta yapılan nüfus sayımı ile Zonguldak'ın nüfusunun 268.909 olduğu görülmüştür. Oysa ki sanayileşmeden dolayı doğan kentleşme hızlı bir gelişme göstererek bu nüfus 1980 yılı sayımlarında 954.512'ye ulaşmıştır.

İllerin nüfus büyüklüğüne göre sıralanışında Zonguldak 8. sırada yer almaktadır. Nüfusun 475.105'i erkek, 479.407'si kadındır.

50- 2000 nüfuslu 758 köy, 2001- 5000 nüfuslu 11 köy, 5001'den yukarı 7 köy olmak üzere Zonguldak'ın toplam 776 köyü vardır. Köy nüfusunun 310.650'si erkek, 331.019'u kadındır.

Zonguldak ilinin nüfus artışını üç yönde incelemek gerekir:

1- Doğum:

Nüfus artışına etkili olmakla beraber nüfusun bu günkü düzeyine gelmesinde kesin bir etken değildir.

2- İl içi göçler:

Bunlar genellikle kırsal bölgelerden endüstriyel bölgelere çalışmak için gelen erkek nüfuslardır. Çalışma süreleri sonunda kırsal bölgelere döndüklerinden kent nüfusunda geçici bir yükselmeye sebep olurlar.

3- İl dışı göçler:

Zonguldak diğer Karadeniz illerinden farklı olarak net göç alan bir ildir. Bölgedeki ağır sanayi ve maden göç hareketlerinin nedeni olmaktadır. Bu arada il dışına olan göç hareketleri de gözlenmektedir. Buraya en fazla göç veren iller sırasıyla; Trabzon, Kastamonu, Çankırı, Ordu, Rize, Artvin, Giresun, Bolu, Kars ve Gümüşhane'dir.

Zonguldak'a gelen göçün önemli bir kısmı, Zonguldak Merkez, Kozlu, Kilimli ve Çatalağzı bölümlerine yerleşmektedir. Ancak bu yerleşme merkezlerine gelen göçün tamamını diğer illerden gelenler teşkil etmemekte, Zonguldak ilinin kırsal alanından veya diğer ilçelerinden gelen göçler de bulunmaktadır.

Ç)Zonguldak İlinin İlçeleri

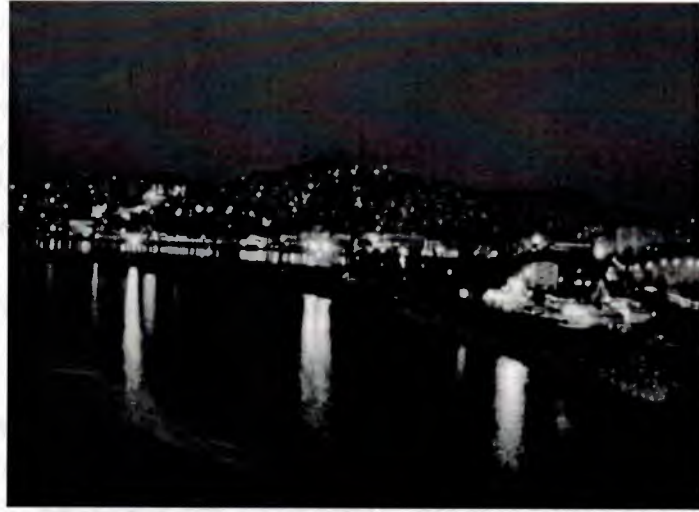
(Şekil 4) Zonguldak'ın harita görünümü

1- Alaplı:

Karadeniz Ereğli'nin güney batısında yer alan Alaplı, güney ve batısı Karadeniz, doğusu Karadeniz Ereğli ve Devrek, güneybatısı Akçakoca ilçeleri ile çevrili olup, 350 kilometre kare yüz ölçümlü bir ilçedir.

Genel olarak dağlık ve engebeli bir arazi doğuya doğru gittikçe yükselir. İlçe merkezi deniz kıyısında kurulmuştur. İlçenin en önemli akarsuyu olan Alaplı Çayı, ilçeyi adeta ikiye bölerek Karadeniz'e dökülmektedir.

Araplı'nın bilinen ilk tarihi Cenevizliler'e dayanmaktadır. O zamanki adı "Somokol" olup "Son Maden Kolları" anlamına gelmektedir. 1326 yılında Ereğli'nin Orhan Gazi tarafından alınmasıyla Osmanlı- Türk egemenliğine geçmiştir

(Şekil: 5) Zonguldak ilinin Alaplı ilçesinden bir görünüş

2- Çaycuma:

Çaycuma, batıda Zonguldak ili, güneyde Devrek ilçesi ve kuzeyde Bartın ili ile komşudur. Filyos Çayı ve çayın açtığı vadi üzerinde geniş ve düz bir alana yerleşmiş bir ova durumundadır.

İlçenin en eski yerleşimi Hisarönü beldesi olup, tarihi İ.Ö 1500 yıllarına kadar dayanmaktadır. Hisarönü'ndeki tarihi yapıtların çoğu Roma, Bizans ve Cenevizliler'e aittir. Hisarönü'nde büyük bir mağara ve denize uzanmış kale, Roma Dönemi'nden kalma kayabaşı mezar kalıntıları, Sarmaşık köyündeki tarihi mezarlar, Maltepe adı ile bilinen yığma büyük kalıntıları ilçenin en önemli büyük tarihsel kalıntılarıdır.

İlçenin turistik merkezleri ise;

*Çayırköy Mağrası,
Velibaba Türbesi,
Göldağı Gavur Ambarı Mevkii,
Esenköy Piknik Yeri,
Saltukova(Kokaksu) Tatlıcası,
Hisarönü(Filyos) sahil şeridi oluşturmaktadır.*

Manda yoğurdu ile ünlü olan Çaycuma'da "Yoğurt ve Kültür Şenliği" ilk kez 1993 yılında geröekleştirilmiştir.

3- Devrek:

Batısında Karadeniz Ereğli ve Alaplı, doğusunda Yenice, kuzeyinde Gökçebey ve Zonguldak Merkez, güneyinde ise Bolu ile çevrili olan Devrek alüvyonlu bir düzlük üzerinde kurulmuştur.

Devrekte yapılan el sanatlarının başında baston gelmektedir. Yaklaşık 100 yıllık bir geçmişi olan baston yapımcılığı günümüzde dahada geliştirilerek sürdürülmektedir. Genellikle gövdesi kızılık, sapı ceviz ağacından yapılan baston adına her yıl Temmuz ayında "Baston ve Kültür Şenliği" yapılmaktadır. İlçenin en önemli turistik merkezleri; Dirgine Ormanı Dinlenme Parkı, Yedigöller Ulusal Parkı ve Bostandüzü piknik alanlarıdır.

4- Gökçebey:

Doğusu Hacımusa Ormanları, batısı Devrek ilçesi, güneyi Yenice ilçesi, kuzeyi ise Çaycuma ilçesi ile sınırlı bir alana kurulmuştur.

Çevresi ormanlarla, av turizmi için elverişli, Hacımusa- Herkime köyü sınırları içerisinde Pamukdüzü Yaylası, Bakacakadı beldesi içerisindeYüzüncüyıl Parkı ve ilçe merkezinde Çamlık Korusu gibi yerler ilçenin başlıca turistik yerlerindendir.

İlçenin Geziler köyü çevresinde bulunan kalıntıların Cenevizliler'e ait olduğu bilinmektedir.

5- Karadeniz Ereğli:

Yüz ölçümü 1.132 kilometre kare olan Kar. Erğ. doğuda Devrek, batıda ve kuzeyde Karadeniz, kuzeydoğuda Zonguldak Merkez, güney ve güneybatıda ise Bolu ili ile çevrilidir.

İlçe topraklarının büyük bir bölümü dağlar ile kaplıdır. Karadenize paralel uzanan bu dağlar arasından Karadeniz'e dökülen Güllüç çayı üzerinde Ereğli Demir Çelik İşletmeleri'nin su gereksimini karşılayan küçük bir baraj bulunmaktadır. Gerek tarihsel kalıntıları, gerekse doğa güzellikleri ile önemli bir turizm odağı olan ilçe demir- çelik işletmeleri gibi dev sanayi kuruluşlarıyla da yörenin sanayi merkezlerindendir.

IV. BÖLÜM

ZONGULDAK İLİNİN TARİHİ VE TURİSTİK YERLERİ

A) Tarihi Eserler

İlimizin eski medeniyetlere sahne olmuş olması birtakım eserlerinde var olmasına neden olmuştur. Bu eserlerden örnek olarak Ereğli'de Yıldırım'ın büyük babası Orhan Gazi'ye izafeten yaptırdığı Orhanlar Camii, Dökülü adı verilen eski liman ve sur kalıntıları, Romalılar'dan kalma Kızkapısı Surları, ortaçağ kaleleri, Cenevizliler'den kalma Cehennem Ağzı mağraları, Artemis Tapınağı, Tahinler Mağrası; Karabük ve Ssafranbolu yöresinde Roma Dönemi kalıntıları, Avdan Yaylası Antik şehir kalıntıları, Asartepe'de demir çağı kalıntıları, Ceneviz, Candaroğulları ve Osmanlı dönemine ait mezar, türbe kalıntıları ve Zonguldak yöresinde bulunan bir çok kale ve taş işlemleri sayılabilir.

-Merkez ilçe camileri:

Soğuksu Camii, Ulucami, Yenicamii, Aziziye Camii, Kapuz Camii, Bağçelievler Camii, Fazilet Camii, 10 Temmuz Camii, Kilimli Camii, Kozlu Camii sayılabilecek camiler arasında olup bu camile 1900'lü yıllarda yapılmışlardır.

(Şekil: 6) Zonguldak'ta bulunan camiilerden bir görünüm.

Bunların dışında Safranbolu ilçesi camiileri:

İzzet Paşa Camii, Dağdelen Camii, Kazdağı Camii, Hidayetullah Camii, Lütfiye Camii, Hamidiye Camii, Taş Minare Camii.

-Türbeler:

İlimizin Safranbolu ve Eflani yöreleri tarihin eski dönemlerine sahne olduğundan buralarda bulunan türbeler şunlardır:

İmamoğlu Türbesi, Hıdırlık Türbesi, Hasan Paşa Türbesi, Hacı Emin Efendi Türbesi, Şeyh Mustafa Ali ve Hasan Baba Türbeleri, Göveren Türbesi vardır.

-Dergahlar:

Kalealtı Dergahı, Haydarağa Dergahı, Ali Baba Dergahı vardır

-Çeşmeler:

Hergele Çeşmesi: 1682'de Hacı İbrahim tarafından yaptırılmıştır.

Taşminare Çeşmesi: 1691'de Osman Ağa tarafından yaptırılmıştır.

Hidayetullah Çeşmesi

Köprülü Camii Çeşmesi

Hızar Pınar Çeşmesi

Paşa Pınarı Çeşmesi

Hacı Mehmet Paşa Çeşmesi

Hacı Abdi Çavuş Çeşmesi

Salih Paşa Çeşmesi

MÖ 1200'lerde başlayan Ege Göç kavimleri hareketi, yörede egemen durumdaki Hititleri ortadan kaldırırken, Friglerin bir boyunu oluşturan Mariandinler bölgenin ilk sakinleri oldu.

(Şekil 7) Tarihi Sütun Başı

MÖ VI. Yüzyıl başlarında ortaya çıkan kolonileştirme Dönemi ile birlikte, Kdz. Ereğli (Herakleia Pontike) ve Hisarönü (Filyos, Tieion) gibi kıyı kentleri önemli birer ticaret merkezi durumuna geldi. MÖ V. Yüzyılda Bithynia Krallığı, MS VII. Yüzyılın başlarında da Doğu Roma (Bizans) İmparatorluğu'na bağlandı.

(Şekil 8) Halilpaşa Konağı

1084 yılında Anadolu Selçuklu Komutanı Emir Karatekin tarafından ele geçirilen Zonguldak ve yöresinde, Beylikler döneminde Çandarogulları hükü.m sürmüştür. Osmanlı İmparatorluğunun güçlenme döneminde Padişah Çelebi Mehmet tarafından alınan, ancak kıyı kesimi Cenevizlilere bırakılan bölge, 1460 yılında Fatih Sultan Mehmet'in Amasra'yı almasıyla tümüyle Osmanlı toprağı haline geldi.

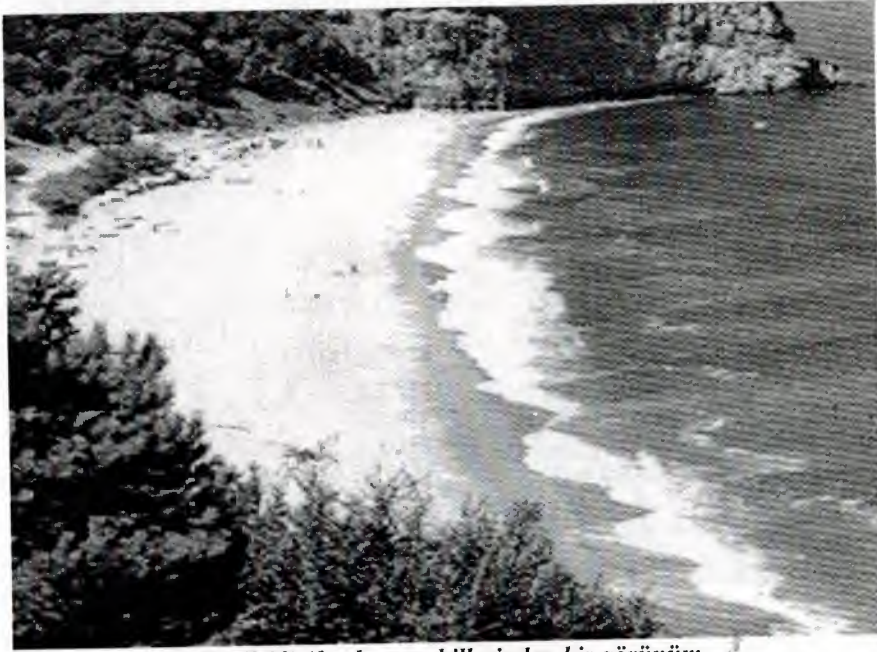

(Şekil 9) Madenci Anıtı

1829 yılında taşkömürünün bulunmasıyla yeniden önem kazanan Zonguldak ve çevresi, yabancı kömür şirketlerinin havzadaki ağırlığını korumak amacıyla 1919'da Fransızlarca işgal edilir. Ancak yöredeki Müdafai Hukuk Cemiyetlerinin oluşturduğu milis güçler, 1920'de Fransızların çekilmesini sağladı.

B) Turistik Yerler:

Doğuda Sazköy'den, batıda Kocaman'a kadar, yaklaşık 80 km'lik bir kıyı şeridine sahip olan Zonguldak, bir bölümü tesisli, büyük bir bölümü ise halen doğal durumda olan çok sayıda plaja sahiptir.

(Şekil 10) Akçakoca sahillerinden bir görünüm

Kapuz, Iıksu (Merkez), Erdemir, Kdz. Ereğli Belediyesi (Kdz. Ereğli), A. Zeki Atalay ve Kocaman (Alaplı) plajları duş, WC, kabin, büfe, lokanta, çay bahçesi ve ilk yardım gibi ünitelere sahipken, Hisarönü, Türkali, Göbü, Değirmenağzı, Kireçlik gibi plajlar ise herhangi bir tesis olanağına sahip olmamalarına karşın, doğal koyları ve kumsalları ile çok sayıda ziyaretçinin akınına uğramaktadır.

Karlı Ulutan Barajı

Ulutun barajı çevresi, Göladağı, Yayla Mevkii, 100. Yıl Parkı (Merkez), Bostandüzü, Milli Egemenlik Parkı (Devrek) ve Kocaman (Alaplı) gibi asgari altyapı tesislerine sahip alanların yanı sıra, halkın günübirlik dinlenme gereksinimini gideren, ancak herhangi bir tesise sahip olamayan çok sayıda piknik ve mesire alanı bulunmaktadır.

-Mağaralar:

Mağara oluşumu bakımından ülkemizin en zengin yörelerinden biri olan Zonguldak'da ilk magaracılık çalışmaları 1970'li yıllarda başlamış, daha sonra yöreye sportif ya da bilimsel araştırma yapmak üzere gelen yerli ve yabancı mağara araştırmacısının çalışmaları sonucunda çok sayıda mağara bulunmuştur.

(Şerkil 11) Zonguldak'ta bulunan mağaralardan bir kesit

Kızılelma, Cumayanı, Gökgöl, Ilıksu, inagzi, Sofular, Erçek (Merkez), Çayırköy (Çaycuma), İncivezaltı (Alaplı) ve Cehennemagzi mağaraları (Kdz. Ereğli) ilde bulunan önemli mağaralardır.

Bunlardan Kızılelma Mağarası uzunluğu ve büyüklüğüyle, Sofular ve Gökgöl Mağaraları ise dikit, sarkıt, ve traverter oluşumları zenginlikleriyle ülkemizin önde gelen mağaraları olup, ilimizin ilk ve en önemli turizm yatırımı durumundaki Gökgöl Mağarası, turizm amaçlı projelendirilmiş, yatırım çalışması sürdürülmektedir.

Kdz. Ereğli'de bulunan Cehennemagzi Mağaraları ise, gizli bir ibadet merkezi olarak kullanılmasıyla dinsel, ünlü güç tanrısı Herkül' (Herakles) konu edilmesiyle de mitolojik açıdan yerli ve yabancı literatürde yer alan önemli bir mağaradır.

V. BÖLÜM

ULAŞTIRMA İSTATİSTİKLERİ VE İLÇELERE GÖRE GAYRİ SAFİ MİLLİ HASILANIN DAĞILIŞI

A)Ulaştırma İstatistikleri:

13.2 Motorlu kara taşıtları,

Ulaştırma	TÜRKİYE	KARADENİZ	ZONGULDAK
Toplam	6 264 084	546 954	71 466
.....Otomobil	3 838 288	313 033	47 199
.....Minibüs	211 495	43 214	3 455
.....Otobüs	108 361	10 151	1 821
.....Kamyonet	626 004	60 641	7 422
.....Kamyon	371 163	51 163	6 340
.....Motosiklet	940 935	53 050	3 573
.....Özel amaçlı taşıtlar	49 925	4 011	329
.....Yol ve iş makineleri	117 913	11 691	1 327

B)İlçelere Göre Gayri Safi Millî Hasılanın Dağılışı:

İlçeler itibariyle gayri safi yurtiçi hasıla (Milyon TL)

İlçeler	1994			1995		
	Alıcı fiyatlarıyla GSYİH	Türkiye GSYİH içerisindeki payları (%)	İl içerisindeki ilçe payları (%)	Alıcı fiyatlarıyla GSYİH	Türkiye GSYİH içerisindeki payları (%)	İl içerisindeki ilçe payları (%)
Toplam	49 248 355	1.27	100.00	95 036 041	1.22	100.00
Merkez ilçe	16 960 529	0.44	34.44	26 600 177	0.34	27.99
Alaplı	2 433 143	0.06	4.94	4 991 271	0.06	5.25
Çaycuma	3 411 708	0.09	6.93	7 268 628	0.09	7.65
Devrek	2 264 819	0.06	4.60	4 753 744	0.06	5.00
Eflani	536 340	0.01	1.09	1 153 389	0.01	1.21
Ereğli	16 038 648	0.41	32.57	28 470 223	0.37	29.96
Gökçebey	621 368	0.02	1.26	1 226 956	0.02	1.29
Karabük	4 811 658	0.12	9.77	15 874 759	0.20	16.70
Safranbolu	1 229 222	0.03	2.50	2 359 962	0.03	2.48
Yenice	940 919	0.02	1.91	2 336 931	0.03	2.46

VI. BÖLÜM

ZONGULDAK İLİNİN MİLLÎ KÜLTÜR DEĞERLERİ

A) Folklor:

Bölgemizin en önemli üretim biçimi olan madencilik yöresel ezgilere ve halkoyunlarına da yansımıştır. Köyünden ayrılıp, madene çalışmaya giden erkeğin ardından yakılan türkü, mani ve ağıtlar günümüzde de söylenmektedir.

(Şekil 12) Zonguldak yöresinde halk oyunlarını oynayan kızlar

Zonguldak ilinde bölgesel etkinliği olan folklor daha çok ilçelerde görülmektedir. İl merkezinde ise son 3- 4 yıl arasında halk kültürünü ve folklorunu geliştirmek ve araştırmak amacıyla; Halk Oyunları Sergileme ve Araştırma Derneği(HASAD) ve Zonguldak Folklor Derneği kurulmuştur.

B) Yöresel El Sanatları:

İlde yaşanan sanayi olgusu ve ekonomik gelişme, toplumsal yapıdaki tüm sosyo-kültürel ilişkileri de değiştirdiğinden, el sanatları alanında görülen ürünler de bu yapının izlerini taşımaktadır. Madenci heykeli ve madenci feneri yörede ağırlıklı üretim biçiminin kültürel yansıması olarak öne çıkar.

Yüzyılı aşkın bir süredir Devrek'te sürdürülen baston yapımıcılığı, artan sayıdaki ustaları ve büyüyen piyasasıyla yurt içinde ve yurt dışında önemli bir el sanatları ürünü olarak gelişmektedir.

Kdz. Ereğli'de elpek, Çaycuma'da pelemet olarak anılan yerel dokumacılık, günümüzde daha çok hediyelik el sanatları alanında görülmektedir. Bu dokuma kumaş, yöresel nakışlarla süslenerek yelek, çanta, bluz, vb. biçiminde değerlendirilmektedir.

Ayrıca ilimizde maket gemi yapımıcılığı, soğuk seramik rölyef, bez bebek gibi yöresel yaşamı yansıtan el sanatları ürünleri de üretilmektedir.

C)Türküler- Maniler:

*Kestaneci Köyü
Ketaneci köyünden Abalı köyüne gaz uçu
Aman İbrahim gaz uçu
Halimeda gadunun etekleri tutuştu
Aman İbrahim tutuştu
Al beni sar beni
Ay karanlık odalar koy beni*

*Ay gayanın dereleri burgam burgam akıyor
Aman İbrahim akıyor
Halimeda çıkmıy tepecikten bakıyor
Aman İbrahim bakıyor
Alamam saramam
Ay ışıklı oralara koyamam
Aman İbrahim koyamam
Kestaneci köyünün ufacık tefecik taşları*

*Aman İbrahim taşları
Halimeda gadunun galem gibi gaşları
Al beşlik sar gençlik
Her zaman ki bulunmaz bu gençlik
Aman İbrahim Bu gençlik*

Ç)Yöresel Mutfak:

Sanayilesme, kentlesme gibi olguların etkilediği toplumsal yaşamdaki hızlı değişim, geleneksel yaşam biçiminin ve beslenme kültürünün değişimine yol açmıştır. Yöresel yemekler kent merkezlerinde unutulmaya yüz tutsa da, kırsal kesimlerde halen canlılığını sürdürmektedir. Yöre mutfakları ağırlıklı olarak unlu (buğday ve mısır) ürünlerden oluşmaktadır. Su böreği, kabaklı börek, bazlama, cizleme, kömeç ekmeği, tarhana çorbası, uğmaç çorbası, pide türleri, malay, cevizli ev makarnası, simit, beyaz baklava, mısır ekmeği gibi yemekler yörenin unlu ürünlerden yapılan yemekleridir.

(Şekil 13)Yöresel yemeklerden gözlemeyi yapmakla uğraşan bir Zonguldak kadını

Mantar, mancar (kara lahana),zilbit gibi sebzeler ise, yörede değişik biçimlerde (çorba, sarma, zeytinyağlı) yemeği yapılan yiyeceklerdir.

Bölgenin orman ağırlıklı olması, yörede yoğn bir biçimde kestane yetişmesini sağlamaktadır. Ayrıca Çaycuma yoğurdu ile Kdz. Eregli Osmanlı Çileği, yöresel mutfağın en özgün ürünlerini oluşturmaktadır.

KAYNAKÇA

Eregli,Altı ve Thracian Orman Ürünleri Yetiştirme ve Koruma Bölgesi
Çölün Toprakları, 1991

KARACIÖZ, H. (2011) KIZILIRMAÇI DÖNÜŞÜMÜ, C. 1, S. 1

KAYNAKÇA

Koçal, Ali; M. Hamdi İlhan. İKİ KATLI ŞEHİR ZONGULDAK.

Ceylan yayınları, 1981.

KARAELEMAS DİYARI ZONGULDAK. Y.T.Y.